ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 2/2, Haziran 2014, s. 234-242

Veysel ŞAHİN[1]

FERİT EDGÜ'NÜN "YOLCU" ADLI KÜÇÜREK ÖYKÜSÜNDE YURTSUZLUK İTKİSİ[2]

Özet

Modern çağın yaşam biçimi, insanların varoluşsal kaygı ve korkularını tetikleyerek insanları içinde oturdukları yaşamı sorgular duruma getirmiştir. Nitekim korku ve kaygılar; zaman ve mekânın içine sıkışan insan yaşamın en büyük tehditkârıdır. Zaman ve mekânın yaşamı tehdit etmesi, insanın zamana sığmaması ve mekâna oturamamasına neden olur. Bu yüzden küçürek öykü, zamanı yitiren, mekâna oturamayan kişilerin çığlığıdır.

Ferit Edgü'nün "Yolcu" adlı küçürek öyküsü de insanın yaşam karşısındaki çaresiz, bırakılmış ve yalnızlık duygusu örtük bir anlatımla okuyucuya sunar. "Yolcu" adlı eser, küçürek öykü tarzının bir ürünüdür. Öykü, sözcük ekonomisi açısından ele alındığında, küçürek öykü tarzının temel unsurlarından olan, sözcük düzeyinde simge ağını kurduğunu görmekteyiz.

Anahtar kelimler: Ferit Edgü, küçürek öykü, yol, yolcu, yabancılaşma, yurtsuzluk bunaltı, bırakılmışlık**.**

THE IMPULSE OF ROOTLESSNESS IN FERIT EDGÜ'S SHORT SHORT STORY NAMED PASSENGER

Abstract

The living style of modern age has made the people question the life that they live by triggering their existential anxiety and fear. However; anxiety and fear are biggest threat for the human life that squashes into time and place. Time and splace's to be threat to the life cause people not to fit in time and to the place. Thus, short short story is the scream of the people who lost the time and cannot fit the place.

[1] Yrd. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, veyselsahin68@mynet.com

[2] "Ferit Edgü'nün "Yolcu" Adlı Küçürek Öyküsünde Yurtsuzluk İtkisi" adlı çalışma, **Türk Edebiyatında Yeni Bir Tür Küçürek Öykü: Uluslararası Küçürek Öykü Sempozyumu**'nda, 25 Kasım 2011 tarihinde bildiri olarak sunulmuştur.

The short short story named *Passenger* by Ferit Edgü implicitly shows the helplessness abandonment and loneliness of human being in the face of life to the reader. The story *Passenger* is a product of short short story. As the story is taken in terms of word economy we see its establishing sign network in word rank, which is one of the basic elements of short short story.

Key words: Ferit Edgü, short short story, road, passenger, alienation, rootlessness, depression, abandonment.

GİRİŞ

Edgü, 24 Şubat 1936 tarihinde İstanbul'da doğar. Tam adı, İsmail Ferit Edgü'dür. Babası Nuri Mehmet Edgü, annesi Fatma Nevber Edgü'dür. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nin son sınıfında akademinin yurtdışı sınavını kazanan Edgü, eğitim almak için Almanya'ya, oradan da Paris'e gider. (1958) Paris'teki, Akademie Feu'da seramik, Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe, Louvre'da ise sanat tarihi kurslarına katılır. Ferit Edgü, Fransa'da yaşadığı dönemlerde Fransız edebiyatını çok yakından tanıma fırsatı bulur. Bu yıllar onun sanat hayatında büyük önem arz etmektedir. Özellikle öykü dünyasının biçimlenmesinde bu dönemin izleri kolaylıkla görülür. (Lekesiz, 1999: 293)

Günümüzde beğenilen yazarlar arasında olan Ferit Edgü, sanat hayatına 1952 yılında şiirle başlar. Daha sonra ilk öyküsünü, Yeni Ufuklar dergisinde yayınlar ve "Bir Gemide" adlı öyküsü ile de 1979 yılında Sait Faik Armağanı'nı kazanır (Lekesiz, 1999: 293). Çok yönlü bir sanatçı olan Edgü şiir, öykü, deneme, roman ve eleştiri tarzında verdiği ürünlerle Türk edebiyatında yer edinmiş önemli bir şahsiyettir. Yazın ikliminde insanı merkeze alan yazar, insanın yazıya dönüşmesini başarılı bir şekilde ortaya koyar. Eserlerinde insanın varoluşsal kaygı ve bunaltılarını ele alan Edgü, Türk edebiyatında küçürek öykü türünün en önemli temsilcilerindendir.

Modern çağın yaşam biçimi, insanların varoluşsal kaygı ve korkularını tetikleyerek insanları içinde oturdukları yaşamı sorgular duruma getirmiştir. Nitekim korku ve kaygılar, zaman ve mekânın içine sıkışan insan yaşamının en büyük tehditkârıdır. Zaman ve mekânın yaşamı tehdit etmesi, insanların zamanı yitikleştirip, mekânla bütünleşememesine neden olur. Bu yüzden küçürek öykü, zaman ve mekânla ontolojik bağ kuramayan kişilerin yurtsuzluk itkisinin dışa sızan içsel bir çığlığıdır. Dış dünyanın insanı tahrip edip yitikleştiren yapısı, Ferit Edgü'nün de düş(ün)sel ülkesine sığınmasını zorunlu kılar. Bu zorunluluk, düşler ülkesinin *küçürek öyküde* kendini bulması ile metinleşen insan yazgısı, ontolojik kökenli mutlak tükenişin çığlığına dönüşür. Korkmaz, *"Küçürek öyküler, çoğu kez kendisi konu ettiği çoğunluğun belki uzun zamanlar sonra bile farkına varamayacağı mutlak tükenişin öyküsüdür. Fakat bu öykü, çağın zamansızlığa mahkûm ettiği insanlara ulaşabilmesi için kısa olmalıydı. Hem de çok çok kısa ama aynı zamanda sarsıcı bir etkiyi de içermeliydi. Küçürek öyküler işte bu yüzden çığlığa dönüşmüştür."* (Korkmaz, 2007: 31) diyerek küçürek öykü türünün oluşum ve dönüşüm sürecini dile getirir.

1. SİMGESEL AÇIDAN YOL/CU/LUK

Aklıyla dünya ve yaşamı çözme peşinde olan insan, bu davranışıyla etrafındaki nesne ve canlıları kendi mizacına göre ifade edip değerlendirir. Zira insan, yaşadığı çağın ruhunu içinde barındıran yegâne varlıktır. İnsanın ebediyen yaşayamayacağının farkına varması, yeryüzünün

ruhunu, insanda ötelere sürer. Her sürgün, insan yaşamının zorluluğu, bırakılmışlığı ve beklentilerini çaresizliğe dönüştürür. Çaresizlik, insanın, yaşamı, dünyayı ve kendilik değerlerini rafa kaldırıp, o değerlerle çatışmasına neden olur. Jung'a göre; "*Çatışma yaratmak, kelimenin tam anlamıyla şeytanî bir erdemdir. Çatışma, duygulanım ve duyguların ateşini yakar ve her ateş gibi bununda iki yönü vardır. Yanmak ve aydınlanma.*" (Jung, 2003: 34). Aydınlanmak için yaşamın bilgelikle dolu derin sırlarına dalarak yanan insan, her merhalede kimsesiz, yalnız ve ölümlü olduğunu fark eder. Ferit Edgü de küçürek öykülerinde insanın dünya hayatındaki beklenti ve bu beklentiler sonucunda arzulara ulaşmayı, yol ve yolcu simgeleriyle belirgin kılmaya çalışır. Bedenini dünyada oturma ve kök salma yerine dönüştüren insan, bu yolculukta arzu ve korkularının baskısıyla ruhu bedenine sığmayan tedirgin bir varlığa dönüştürür. Bu trajik durum özünde tüm modern insanlığın varoluşsal sorunsalı ve bunaltısıdır. Nitekim Edgü de küçürek öykülerinde, kendi içine oturamayan bireyi insanoğlunun adına konuşturur.

Çalışmamıza kaynaklık eden öykünün başlığı "Yolcu"dur.

"Yolcu

— Gidiyorum. Bu kez gerçekten gidiyorum.

— Cehennemin dibine değin yolun var.

— Ama ben o yolu bilmiyorum.

— Bilmen gerekmiyor. Yolun sonu zaten orası."

(Edgü, 1991: 45)

Yolcu ibaresi sözcük olarak tekil bir anlam taşısa da bir gösterge olarak bütün insanlığın yaşama kaygısını simgeler. Edgü'nün küçürek öykülerinde her simge, insan ve dünyanın yeniden anlamlandırılmasına yönelik bir atılımdır.

Evrensel simge ve göstergelerin diliyle konuşan Edgü, küçürek öykülerinde yaşamın çıkmaz ve açmazlarını, düş(ün)sel ve ruhsal olarak çığlıklarını yeryüzünün merkezi olan bireyde toplar ve bireyin varoluşsal sancı ve bunaltılarını simgesel bir dille ortaya koyar. Edgü'nün küçürek öykülerinde her simge -işaret-, yaşama karşı kafa tutuş, bir protesto ve başkaldırıyı da beraberinde getirir. Camus *"Başkaldırının temelinde yatan şey, haklı olma durumudur."* der. (Gündoğan, 1997: 115). Ferit Edgü'nün, "Yolcu" adlı öyküsünde başkaldırdığı veya protesto ettiği durum, insanın dünyada devamlı olarak yolcu konumunda olmasıdır. Deveci, *"Varoluşcu felsefenin varlığa bakış acısını içselleştiren Edgü, küçürek öykülerinde, insan gerçeğini merkeze alarak bireydeki toplumu ve toplumdaki bireyi yansıtmaya çalışır. Sosyal gerçekçi bir anlayış benimsediği için dış gerçeklikler değiştirilmeden toplumsal değişimin yaşanılmayacağına inanır. Yaşam ve dünyanın anlamlılığı karşısında dünyayı değiştiremeyeceğini anladığı"* (Deveci, 2007: 73) için de Edgü, küçürek öykülerinde insanın yaşam yolculuğundaki bitmişliği ve tükenişlerini dile getirir.

"Yolcu" adlı öykü, küçürek öykü tarzının bir ürünüdür. Öykü, **22 kelimeden** meydana gelmektedir. Sözcük ekonomisi bakımından küçürek öykü tarzının temel özelliğine sahip olan öyküde sözcük ve simge ağı başarılı bir şekilde kurulmuştur. Öykünün gösterge ve işaretler üzerine kurduğu dünya, kelimelerin imgesel anlamda yeni çağrışım değerleri oluşturmasını sağlar. Erden, küçürek öykülerin *"250-300"* (Erden, 2002: 314–315) arasında sözcükten oluştuğunu söylerken Korkmaz, *"100 sözcüğü geçemeyecek "anlatılar(ı) küçürek öykü"*

(Korkmaz, 2007: 33) olarak niteler. Küçürek öykü türünün sözcük ekonomisinde gösterdiği bu özellik, öyküde geçen her sözcüğün bireyin varoluşsal kaygılarını, sözcük düzeyinde varoluşsal çığlığa dönüştürdüğü anlamına gelir. Nitekim *"Bütün sözcükler evrenin birer anahtarıdır. Kozmosun ve insan ruhunun derinliklerinin oluşturduğu çifte evrenin anahtarıdır."* (Bachelard, 1996: 212-213). Her sözcüğün büyülü ve derin simgesel dünyası, küçürek öykü türünde kendini ifade etme olanağı bululur. Bu açıdan öykünün başlığı olan yolcu sözcüğü, küçürek öykünün büyülü ve derin evrenini bize sunan açar bir simgedir.

1.1. Yurt(suz)luk Diyarında Yol/cu

"Yolcu

— Gidiyorum. Bu kez gerçekten gidiyorum.

— Cehennemin dibine değin yolun var.

— Ama ben o yolu bilmiyorum.

— Bilmen gerekmiyor. Yolun sonu zaten orası."

(Edgü, 1991: 45)

İnsan, kendisini kapsayan dünyanın içinde yitip gitmemek için devamlı yol almak ister. İnsanın, yaşam karşısındaki yol alma arzusu, onun bütün benliğini kuşatır. Nitekim bu bağlamda içimizde taşıdığımız ve tinsel anlamda oturma yerimiz olan ruhumuz, sürekli bunaltı ve sıkıntı duyar. Bunaltı, insanlığın en üst düzeyde öteki oluşunun temelidir. Bunaltının başlıca sebebi, insanın yaşam ve dünya içinde durmadan yolcu olma durumudur.

"Yolcu" adlı küçürek öyküsünde dünyada bir ölümlü olarak yaşayan insanın yaşam serüveninin fenomenolojik felsefesini yapan Edgü, insanın özne-nesne ikiliğini, çatışmasını hiçliğe dönüştürür. (Tura, 1996: 84–85) Yazara göre öyküde insanın yaşam yolculuğu, yaşam içindeki konumu, onu kaçınılmaz olarak bir sona ve hiçliğe götürmektedir. Bachelard, *"Ölüm bir yolculuktur ve yolculuk da bir ölümdür. Gitmek, ölmek, ölmek biraz…"* (Bachelard, 2006: 88) diyerek bütün yolların, yolculukların ve yolcuların kaçınılmaz gidiş istikametinin belirtir.

Edgü, "Yolcu" adlı küçürek öyküsünde, çağın bunaltılarından sıkılan insanın, insanlığın trajik durumunu dile getirir. İnsanın istemeden içine bırakıldığı –atıldığı- yaşam/dünya, insanı yolcu konumunda bırakır. Sartre bu durumu; *"Bir başına bırakıldığımız için varlığımızı biz kendimiz seçeriz. Bırakılmışlık bunaltıyla yürür."* (Sartre, 2001: 43) şeklinde ifade eder. Edgü de küçürek öykülerinde bütün yürüyüşlerinde bu çıkmaza tabiidir. İstemeden insana verilen bu konum, insanın dünya ve yaşama yabancı olmasına, mahşeri bir çatışmalar dünyası yaratmasına neden olur.

"Yol-cu" sözcüğünü dilbilimsel açıdan ele aldığımızda, "yol" isim kökünden türemiş olduğunu görürüz. Yol, evrensel bir semboldür. Bütün toplumlarda içsel yolculuğu, ayrılığı, gitmeyi, mesafeyi, uzaklaşmayı ve savaşa çıkışı simgeleyen yol, aynı zamanda uzlaşma, birleşme, uyuşma ve buluşmayı simgeler. Korkmaz, *"Yol metaforu, ayrıcı ve birleştirici niteliğiyle öykü kahramanının kendi içine ayrı ayrı yolculukları da simgeler."* (Korkmaz, 2008:

140) diyerek yol metaforunun göstergelerini açımlar. Yol sembolü, düş(ün)sel bir yolculuğu imlediği gibi insan ve yaşamının kendisini de kapsar. İnsan için yaşam, yolun kendisidir. Bu yolda yürümek ise insanın kaçınılmaz olarak takip edeceği sınırsal süreçtir. İnsan, yaşama geldiği andan itibaren bu yolun yolcusudur. Yolcu ise yolun tek muhatabıdır ve yaşama anlam katandır. Yol ve yolcu simgesi, öyküde aşağıdaki kavramlar dünyasını barındırır.

SİMGE	**YOL**	**YOLCU**
KAVRAM	*YAŞAM* *DÜNYA* *BIRAKILMIŞLIK* *BUNALTI* *İTİLMİŞLİK* *SÜRGÜN* *KAÇINILMAZ* *MACERA*	*İNSAN* *BEDEN* *ÖLÜMLÜ* *BEKLEYEN* *ATILAN* *ÇARESİZ* *YALNIZ* *MACERACI*

Yukarıdaki değerler dünyasında yol ve yolcu simgeleri, insanın ontolojik olarak tehdit ve terk edildiğini gösterir. Okuyucu bu iki simge değerle yurtsuzluk ve bırakılmışlık içinde çaresizce gezinmektedir. Nitekim insan, yolun ve yolculuğun akışkanlığı içinde çaresizce kendi yolunu, dairesel bir düzende takip eder. Bunun nedeni, bütün yoların bitişinin yine kendi başlangıcı olmasıdır. Dönüş ve devingenlik, insanın hayatta bozmak isteyip de bozamadığı tek düzendir. Aynı zamanda bütün insanlığın ürküp, ötelemek istediği tek gerçektir. Çünkü *"İnsan, kendini dünyanın ortasında düşünür. Kendinden önce bir geçmişi vardır. Geçmişte yaşayan insanlar, verilen rolleri oynayıp sonra da çekip gitmişlerdir."* (Erkul, 1996: 15). Bu yüzden insan, hayat yurdunun düşünen ve kaygılanan tek yolcusudur.

İnsan, ontolojik olarak dünyanın sıradanlaşan yaşamı karşısında, sınırlandığı ve başka yapacak bir şeyi olmadığının farkındalığı ile yol ve onun olumsuz değerlerinden ürküp bunaltı duyar. Bundan dolayı insan yol, yolcu ve ifade ettiği kavramsal değerlerle çatışır. Edgü, bu küçürek öyküde yol sembolüyle yaşamın kaotik işleyişini, insanla yüz yüze getirir. Anlatının başlığının yolcu olduğunu düşünecek olursak, küçürek öykünün merkezinde insan/insanlığın olduğunu kolaylıkla anlayabiliriz. Dünya ve yaşamın içerisinde çaresizce ve istemeden sürüklenen insan, bu sürüklenişte yurtsuzluk itkisini her an yeniden anımsar. Edgü'ye göre insan, bu dünyada yurtsuzluğun da kendisidir. İnsanın yurtsuz oluşu, anlatıda yolcu simgesi ve değerleri ile ortaya konur. Yolcunun, bekleyen, atılan, çaresiz ve ölümlü oluşu, ona yurtsuz olduğunu durmadan haykırır. İnsan, bu haykırışla kendi bilinç katmanlarını parçalar ve tümkimliksel veri alanını tahrip eder. Tahrip edilen tümkimliksel veri alanı, yurtsuzluğun çığlıklarıyla dolar. Her çığlık ve haykırış, istemeden gidişe bir isyan, bir başkaldırıdır. *"Gidiyorum. Bu kez gerçekten gidiyorum."* diyen anlatı kişisi, bireyin dünyadaki yurtsuzluğu ve yolcu konumunu dile getirir. Dünya veya yaşam, zamanı tüketmek, gitmek veya yolculuğu tamamlamakla özdeştir. Yolculuğun ebedî olmayışı, birey ve insanlığın dünya ve yaşamdan gitmesini gerektirir. Yaşama tutunmayış ise özünde yurtsuzluk, misafirlik ve geçiciliktir. Anlatı

kişisinin *"Bu kez gerçekten gidiyorum"* demesi, bunun en büyük kanıtıdır. "Bu kez" ibaresi, insanın hayattan kopuş ve ayrılışları, her an yeniden yaşadığını ve yaşayacak olacağının da bir göstergesidir. Çünkü "yol", "yolcu" için kopuş ve sürülmüşlüğün macerasını da içinde taşır. Campbell; "*Macera, her zaman ve her yerde bilinenin örtüsünün ötesinde bilinmeyene bir geçiş."* (Campbell, 2000: 99) diyerek, insanın yaşam macerasının/yolculuğunun çıkmazlarını ifade eder. *"Gidiyorum…"* diyen anlatı kişisi, karşısındaki muhatabıyla çatışma içindedir. Bu çatışma, dünyanın kendisiyle girilen bir çatışmadır. Ancak insan hayatında dünyanın durak yeri olduğu unutmamalıdır. Çünkü dünya, yolcunun/insanın kendi içinde oturmasını öğrendiği tek içtenlik mekânıdır. Edgü, bu içtenlik mekânını, yurtsuzluğun imgesine dönüştürerek yolcu/insanların, yolculuk sılasını ruhun ve bilinç katmanlarının onulmaz sahillerine trajik bir bunaltı olarak vurur.

1.2. Cehennemleşen Yüzler: Yolcular

"Yolcu

— Gidiyorum. Bu kez gerçekten gidiyorum.

— Cehennemin dibine değin yolun var."

…

(Edgü, 1991: 45)

Edgü, "Yolcu" adlı küçürek öyküsünde, insanın/yolcuların tükeniş ve kopuşlarını cehennemleşen yüzler olarak çizer. İnsanın yaşam karşısında, sürekli "yolcu" oluşu ve durakların geçiciliği, Edgü'nün küçürek öykülerindeki kahramanların bilincini parçalar. Parçalanan her anlatı kişisi, parçalanmış bir benlik olgusuyla yola ve dünyaya saldırır. Her saldırış, anlık olarak kopan ve yeniden kurulan zamanı, ileriye sürgün kılar. Kendini zaman içinde sürgün gören anlatı kişisi ve kişileri şimdiki zamanın içindeki gidiş, kopuş ve sürgünleri trajikleştirmek için *"Bu kez gerçekten gidiyorum"* der. Peki, bu kez gerçek nedir? Gerçeklik kavramı, "*bu kez ve bu defaları"* olumsuzlar. Düşüşü ve dönüşü sabitler. Her sabitlenen düzen, içsel bunaltı çığlığını da beraberinde getirir. Nitekim *"Bir acının çığlığı, kendisini doğuran acının belirtisidir."* (Sartre, 2005: 16). Gidişlerin, sıklığı gerçekliği imlerken, insanın gidişlerini ve ayrılışlarının da trajikleştirir. Yolun sonun cehennem oluşu, bütün yolların sonunu, korkutucu ve ürpertici yapar.

Burada "yolcu" ve "cehennem" simgesi, önemli iki açar ibaredir. Bu iki ibare arasında anlam tamamlayıcı yardımcı ibareler; "dip" ve "gitmek" sözcükleridir. Yolun ve yolcunun gidiş istikameti cehennemdir. Cehennem, insanların bu dünyada yaptığı kötü edimler sonucunda gideceği, azapla dolu bir bilinmezlik mekânıdır. Cehennem, olumsuz değerlerinden dolayı insanı yutan, korkutan mekânların hem en büyüğü, hem de en güçlüsüdür. Anlatı kişisi, öteki ben'i ile konuştuğu sırada, cehennemleşen bir yüz olarak belirir ve kişiyi cehennemin karanlık noktası olan Gayya Kuyusu'na gönderir. Kuyu, yutucu, karanlık ve kapalılık özelliği ile anlatı kişisinin içine atıldığı yerdir. Jung, kuyuyu *"bilinçaltının simgesi."* (Campbell, 2000: 91) olarak değerlendirir. Öyküde de anlatı kişisinin içine atıldığı kuyu, cehennemin en kötü, labirent, karanlık ve ürkütücü yeri olan Gayya Kuyusu'dur. *"Gayya kutsal kitaplardaki cehennem tasavvurlarından ödünçlenmiş bir sözcüktür. İnsanların ebedi günahkârlığı ve içinden çıkılmazlığıyla dünyadaki bırakılmışlığını vurgular."* (Korkmaz, 2005: 133) İnsanın cehennemin dibine kadar yolunun olması, varlık ve ötekinin yolculuğunu korkunç hale getirir. Ancak öyküde cehennem, sıradanlaştırılmıştır. Anlatıcının, insanı cehennemin dibine

göndermesi, bütün insanlığın kaçınılmaz korkularını basitleştirir. Aynı zamanda aldırganlığı ve acımasızlığını da açığa vurur. İnsanın bu yolculukta saldırganlaşması, içinde taşıdığı değerleri ve etrafındaki fenomenleri cehennemleştirdiğini de gösterir. Gidiş ve yolculuğun varılacak en kötü yeri olan cehennem ve değerleri, bütün yolcuların içtenliklerini siler. Silinen her içtenlik değeri, yolcu konumundaki insanın düşüşünü trajikleştirir. Düşüşün trajikliği, insanı cehennemleşen yüzlere dönüştürür. Buna bağlı olarak da cehennemleşen yüzler, hayatın bütün ülkü değerleri ve kutsallıklarına saldırır. Çünkü düşüş, bırakılmışlığın ve yolculuğun en temel noktasıdır.

Edgü, küçürek öykülerinde düşüşü, boşluk ve kaos olarak ele aldığı için, anlatı kişisi ben'i ile ötek'i beni arasında çatışma yaşar. Her çatışma, varlığı cehennemin en dip noktasında sürer ve insanın cehennemleşen bir yüze bürünmesine sebep olur. Yolcunun; insan, insanın beden ve vücut olarak Edgü'de ortaya çıkışı, evrensel olarak bütün insanlığın kaçınılmaz olarak sürgün edildiği noktayı gösterir. "Yolcu" adlı küçürek öykü, örtük bir anlatımla insanın varoluşsal kaygılarından dolayı insanın cehennemi bir yüze dönüştürdüğünü ifade eder. İnsanın karanlık, gizil yönü, ona bu dünyaya bırakılmış olduğunu ve yaşamı bir yolcu mahkûmiyetliği ile sürdüreceğini anımsattıkça bütün yolculuklar Edgü'nün küçürek öykülerinde bir çığlığa dönüşür.

1.3. Bilginin Dünyadan Silinmesi: Dünyadan Kopuş

"Yolcu

…

— Ama ben o yolu bilmiyorum.

— Bilmen gerekmiyor. Yolun sonu zaten orası."

(Edgü, 1991: 45)

Bilgi, insanın en kadim dostudur. İnsan, bu acı meyveyi durmaksızın yiyerek tüketen tek varlıktır. Bilmeme de tabii ki insana mahsus bir özelliktir. Çünkü insan, *"aynı zamanda bilememenin de yeridir."* (Foucault, 1994: 49). Bilmeme de bilgi gibi insanın kendisindedir. Edgü, "Yolcu" adlı küçürek öyküsünde, insanın kendi içindeki tükenişlerini, yolun yolcu tarafından bilinmeyişi ile dışa vurur. Yaşam, insanlara durmaksızın sürprizler sunar. Her sürpriz zamanın insana gelecekte ne sunacağını bilememesidir. Çünkü yaşam, bütün bilgilerin bitiği yerde başlar. Yaşamın/yolun sırrını çözmek, evrensel anlamda insanların varoluşsal kaygılarını çözmektir. Anlatı kişisi, yolun sonunu bilgisizliğin başladığı nokta olarak görür ve buna ironik bir şekilde isyan eder.

"— Ama ben o yolun sonunu bilmiyorum.

—Bilmen gerekmiyor. Yolun sonu zaten orası"

diyen anlatı kişisi, bütün insanlığın çıkmazları ve kaçınılmaz yaşacaklarını ortaya koyar. Yaşamın kutsal anlamının dünyadan silinmesi, bilinmenin ve kaçınılmaz olanın kendisidir. "Yolcu" olarak yoldaki durakların bilinmeyişi ise insanın kendi sırrına vakıf olmasındandır.

Öyküdeki anlatı kişisinin "yolun" sonunun bilinmesine gerek olmadığını ifade etmesi, yaşamın akışının parçalanamaz olmasındandır. Dünyanın durmadan değişerek devam etmesi, ona tabi olan insanların bilgisinin yine onunla sınırlı olmasına neden olur. Yaşamın trajik kaygılarını, bilginin ışığında tam anlamıyla çözememek, ontolojik anlamda bilginin sınırlarını

da çözememek anlamına gelir. Yazar, öyküdeki anlatı kişisinin yaşam ile ölüm arasındaki sıkışmışlığını, bilginin soylu atılımlarında onulmaz bir çıkmaz ile bütünleştirir. Burada trajik olan, insanın bütün varlıkların en akıllısı olmasına rağmen kendi sonu ve kaderini değiştirememesidir. Yaşama hakkının kendisine istemeden verildiğini düşünen her birey, bilgisizce geldiği bu dünyadan, ölümün çaresizliği ve bilgisizliği içinde ayrılır. Yolun sonunu cehennemin dibi olarak görmek ve onu hiç sorgulamadan kabul etmek, yazgının değişmezliğini baştan kabul etmektir. Ontolojik anlamda dünyayı bir kaygı ve bunaltılar evrenine dönüştürmek bütün bilgileri ötekileştirerek yaşamın kutsallığını yitikleştirmektir.

SONUÇ

Sonuç olarak Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında, varolusçu felsefenin önemli temsilcilerinden olan Ferit Edgü, küçürek öykülerinde insan(lığ)ın içsel sesine kulak vererek dünya ve yaşama ait değerleri yeni ve üst bir dille yeniden açımlamamızı sağlar. Gündelik yaşamın, insanı kuşatan ezici yapısını, yaratıcı bir atılım ve duyarlılıkla yeniden anlamlandıran Edgü, insanın yaşam karşısındaki bir başınalığını her duyumsadığında onun yolcu konumundaki çaresizliğini üst bir anlatımla ortaya koyar.

Modern çağın hayat algısı, insanların varoluşsal kaygı ve korkularını artırır, onların kendi ve kendilik değerlerini sorgulamasına neden olur. Her korku, kaygı ve bunaltı, kendi içine oturamayan, kendisi ile çatışan bireylerde yurtsuzluk itkisi yaratır. Bu bağlamda küçürek öykü, kendi içine oturamayan birey(ler)in içsel çığlığıdır.

Bu bağlamda Ferit Edgü'nün, "Yolcu" adlı küçürek öyküsü, bireyin kozmostaki yeri, yaşam karşısındaki çaresizliği, bırakılmışlığı ve yalnızlığını örtük bir anlatımla okuyucuya sunar. Metalaşan modern çağın, insanlar üzerindeki baskısı, insanın yaşam yolculuğunu trajikleştirmektedir. Her adımda yalnızlık ve bırakılmışlığını duyumsayan insan, dünyayı bunaltı ve mahkûmluğun mekânı olarak görür. Bu durum, "Yolcu" adlı küçürek öyküde yolu ve yolculuğu, insan bilincinde yurtsuzluk itkisini artırır.

KAYNAKLAR

BACHELARD, Gaston (2006), **Su ve Düşler** (Çev. Olcay Kunof), İstanbul: Y.K.Y.

BACHELARD, Gaston (1996), **Mekânın Poetikası** (Çev. Aykut Derman), İstanbul: Kesit. Yay.

CAMPBELL, Joseph (2000), **Kahramanın Sonsuz Yolculuğu** (Çev., Sabri Gürses), İstanbul: Kabalcı Yay.

GÜNDOĞAN, Ali Osman (1997), **Albert Camus Başkaldırma Felsefesi,** İstanbul: Birey Yay.

DEVECİ, Mutlu (2007), *Ferit Edgü'nün Küçürek Öykücülüğü,* **Sözcük Ekonomisi Kısa Kısa, (Küçürek) Öykü I., Hece Öykü,** Şubat-Mart, Sayı 19, s.73-82.

EDGÜ, Ferit (1991), *Yolcu,* **Binbir Hece**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

ERDEN, Aysu (2002), **Kısa Öykü ve Bilimsel Eleştiri,** İstanbul: Gentaş Yay.

ERKUL, Vedat **(**1996), **Sanat ve İnsan,** İstanbul: Timaş Yay.

FOUCAULT, Michel (1994), **Kelimeler ve Şeyler** (Çev. Mehmet Ali Kılınçbey), Ankara: İmge Yay.

JUNG, C.G. (2003), **Dört Arketip** (Çev. Zehra Aksu Yılmazer), İstanbul: Metis Yay.

KORKMAZ, Ramazan (2005), **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara: Akçağ Yay.

KORKMAZ, Ramazan (2007), *Küçürek Öykü (Short Short Stroy) Türü ya da Bir Çığlığın Metinleşmesi,* **Öyküde Sözcük Ekonomisi Kısa Kısa, (Küçürek) Öykü I., Hece Öykü,** Şubat-Mart, S.19, s.31-36.

KORKMAZ, Ramazan (2008), **Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri**, Ankara: Grafiker Yay.

LEKESİZ, Ömer (1998), **Yeni Türk Edebiyatında Öykü III**, İstanbul: Kaknüs Yay.

SARTRE, Jean Paul (2005), **Edebiyat Nedir** (Çev. Bertan Onaran), İstanbul: Can Yay.

SARTRE, Jean Paul (2001), **Varoluşçuluk** (Çev. Asım Bezirci), İstanbul: Say Yay.

TURA, Saffet Murat (1996), **Freud'dan Laca'a Psikanaliz**, İstanbul: Ayrıntı Yay.